

Når kompromisser styrer kirken

Den norske kirkes vedtak i den såkalte "homofilisaken" har vært preget av en serie kompromisser. Disse har ført kirken stadig lenger ut i en bunnløs teologisk hengemyr.

Av Jon Kvalbein, DagenMagazinet 26. mai, 2009

Mange har påvist hvordan den liberale fløyen har ledet utviklingen. Her vil vi rette søkelyset mot biskoper som har ønsket å stå for et bibelsk syn, men som ved sine kompromisser og pragmatiske holdninger har medansvar for læreoppløsningen.

"Bibelens tilbakeholdenhet"

Bispemøtet (BM) nedsatte i 1960 "Assev-nemnda" som skulle vurdere kristne normer i seksualetiske spørsmål. Utvalget skjelnet mellom homofil legning og praksis og hevdet med grunnlag i 1 Kor 6:10f at "det ikke går an å være kristen og samtidig drive en homoseksuell praksis". BM sluttet seg i hovedsak til utredningen og la vekt på at seksuallivet hører til innenfor ekteskapet.

Et utvalg nedsatt av BM leverte i 1977 sin innstilling "Om homofili". I en uttalelse knyttet til innstillingen uttalte BM at kirken er "tilbakeholdende" når det gjelder homofile seksuelle forhold. BM begrunnet dette med "Bibelens tilbakeholdenhet" og med "hovedreglene i natur- og samfunnsliv", og fortsatte: "For kirkens holdning fører dette til at den verken kan fastholde den tradisjonelle, entydige fordømmelse eller gi homofile forhold kirkelig godkjennelse og velsignelse." BMs uttalelse fikk sterk kritikk fra flere kirkeledere som mente den ikke talte tydelig i samsvar med Guds ord.

Etter en innstilling om "Ekteskap og samlivsformer" (1988) uttalte BM at det etter deres syn ikke fantes noen vei fra Bibelens syn på seksualitet til en legitimering av homofil praksis (BM 16/88).

I 1995 forelå innstillingen "Homofile i kirken". Konklusjonen var delt. Fem liberale ville åpne for praktiserende homofile i kirkelige stillinger og velsigne homofile partnerskap i kirken. To ville fastholde klassisk kristen tro og praksis. Utredningen besto av bidrag fra enkeltpersoner i utvalget. Hans Kvalbein avsluttet sin gjennomgang av Rom 1 slik: "Homoseksuell adferd ... hører til blant de mange synder som påkaller Guds vrede og som fører til dødsdom på dommens dag." Han viste også til 1 Kor 6:9-11, der homoseksualitet er omtalt som synd som utelukker fra Guds rike dersom en ikke vender seg fra den.

Da brast den ytre enigheten i BM. Flertallet på åtte tok et skritt nærmere Skriften i forhold til uttalelsen fra 1977. Mindretallet gikk i motsatt retning: "Spørsmålet om homofilt samliv er synd, kan ikke besvares." Men samtidig fattet BM et fatalt enstemmig vedtak: "Debatten og uenigheten har ikke svekket den respekt vi har for hverandre. Vi vil fortsatt stå i det tjenestefellesskap vi deler som biskoper i den samme kirke. Det er vårt klare ønske at denne saken ikke får splitte kirken."

"Samspill mellom retningene"

La oss ta et kirkehistorisk tilbakeblikk. I 1920 stod slaget om den liberale teologiens status i kirken. Den tids liberale teologer godtok ikke underet, jomfrufødselen og Jesu legemlige oppstandelse. Organisasjonsledere som var samlet på Calmeyergatemøtet i 1920 avviste frivillig samarbeid med de liberale teologene. De "positive" prestene støttet denne linja, som Ole Hallesby var den fremste talsmann for. Men ikke få ønsket "samspill mellom retningene". De ville at begge fløyer skulle samarbeide om oppgavene i kirken. Et slikt samarbeid har siden utfoldet seg i de kirkelige rådsorganene på alle nivå.

Den kirkelige uenigheten i 1920 og i 1995 gjaldt ulike trosspørsmål. Men i begge tilfeller stod striden om ja eller nei til Bibelens lære i et spørsmål som angår frelsen. Ved å erklære åndelig enhet med "de nyliberale" har bispeflertallet i 1995 tatt standpunkt for "samspill mellom retningene". De "konservative" har i praksis fremmet det syn at uenigheten i homofilisporaet er noe kirken kan "leve med".

I 1995 ble "Homofile i kirken" drøftet på Kirkemøtet (KM). Med 58 mot 22 røster vedtok KM ikke å endre "praksis med hensyn til tilsetting av personer som lever i homofilt samliv". I 1997 presiserte KM: "Kirkemøtet finner at personer som lever i homofilt samliv ikke kan inneha kirkelig tjeneste som vigslet prest, diakon eller kateket." Samtidig bad KM om at det ble vist "respekt for meningsforskjeller" i dette spørsmålet. "Samspillet" ble altså stadfestet av kirkens øverste organ. Og domino-effekten av kompromissene skulle etter hvert bli enda tydeligere.

Når kirken forlater Skriften

Er det vranglære å åpne for homofilt samliv? Hvor alvorlig er egentlig uenigheten i denne saken?

I 1997 forelå en viktig utredning med tittelen "Kirkens enhet og troens fundament". Bak denne stod de tre biskopene Halvor Bergan, Odd Bondevik og Sigurd Osberg.

Vranglære?

Utvalget konkluderer: "Vi har vist at etiske spørsmål kan være lærespørsmål, endog det vi kaller 'bekjennesspørsmål', der avvikende lære og praksis kan true kirkens enhet".

Utvalget hevder at vranglære dreier seg om standpunkter som er i strid med grunnleggende etiske prinsipper gitt oss i Guds Ord. De vil at begrepet bare må bli tatt i bruk dersom det gjelder et offentlig fastholdt, fundamentalt og permanent avvik fra kirkens lære.

Flertallet (Bondevik og Bergan) mener at en kan unngå å bruke ordet "vranglære" om åpningen for homofilt samliv, så lenge en ser dette standpunktet som "en nødløsning uten normativ verdi". Annerledes blir det dersom en vil gjøre åpningen til "gjeldende norm i kirken med derav følgende konsekvenser for embetsutøvelsen knyttet til ordinasjon, vigsling, tilsetting eller liturgiske ordninger." Hele utvalget er imidlertid enig om: "Å sidestille heterofilt ekteskap med homofilt samliv er i strid med grunnleggende etiske prinsipper og må anses som kirkesplittende vranglære."

Dette er verd å merke seg. Tor B. Jørgensen, Solveig Fiske og Tor Singaas står i dag for et syn som et samlet bispeutvalg i 1997 omtalte som "kirkesplittende vranglære". Men noen synlig kirkesplittelse er ikke oppstått. Ingen biskop sier i dag det samme som et enstemmig utvalg fastslo i 1997!

Kirkens lærenemnd (LN) tok i 2000 stilling til spørsmålet om vranglære og kirkesplittelse knyttet til homofilisaken. Utgangspunktet var at prost Asle Dingstad hadde sagt fra seg tilsyn av biskop Sigurd Osberg og nektet gudstjeneste- og nattverdfelleskap med ham på grunn av hans liberale syn.

LN tok standpunkt imot Dingstad: "Uten å bagatellisere uenigheten om forståelsen av Skriften og vurderingen av ordnet, homofilt samliv, er det etter Lærenemndas oppfatning læremessig mulig å samles om Ord og sakrament på tross av den uenighet som råder i homofilisporaet mellom biskop Osberg og prost Dingstad." Å åpne for homofilt samliv er verken vranglære eller adiaforon ble det sagt, selv om det også "kommer an på hvordan en embetsbærer i kirken utformer og begrunner sitt syn og praksis".

Med dette hadde liberaliseringen gått enda et skritt videre. Mens Bergan og Bondevik i utredningen om "Kirkens enhet" kunne tale om vranglære i forbindelse med et homofilisyn som åpnet for ordinasjon og vigsling, er vranglære-betegnelsen heretter i praksis ute av bruk.

I LN 2000 ble det sagt at LNs oppgave da bare var å vurdere Dingstads reaksjonsform. Etter initiativ fra Odd Bondevik arbeidet LN i årene 2002-5 med "Skriftforståelse og skriftbruk med særlig henblikk på homofilisaken." LN delte seg på midten. Den "konservative" fløyen uttalte: "Vi kan ikke se at to uforenlige syn kan være retningsgivende for lære, ordninger og liturgi." Men det tales ikke om synd eller vranglære.

Skriftautoriteten er forlatt

Virkelig ille er det at LN definerer skriftautoriteten slik at dersom en person sier at han er skrifttro, så er han det. Man trenger ikke å bøye seg for det Skriften faktisk sier, bare man begrunner sin tolkning med Skriften. Derfor kan man hevde at både ja og nei til homofilt samliv er i samsvar med "det reformatoriske prinsipp om Skriften som øverste norm for kirkens lære"!

KM 2007 vedtok med 50 mot 33 stemmer at homofilt samlevende kan tilsettes i vigslede stillinger der biskop og bispedømmeråd åpner for det. For første gang i Den norske kirkes historie har kirkens øverste organ satt Skriften til side som lærenorm. For Bibelen beskriver homofilt samliv som "skammelig utukt" som setter mennesker utenfor Guds rike, dersom de ikke omvender seg fra synden. Og her dreier det seg ikke om et perifert spørsmål, men om bibelsyn, Guds bud og vilje, om frelse og fortapelse.

Olav Skjeveslands bispeordinasjoner av Tor B. Jørgensen, Solveig Fiske og Tor Singsaas har legitimert lærepluralismen. Nylig har Tor B. Jørgensen ordinert en som lever i heterofilt samboerskap til prest - i strid med et enstemmig vedtak i bispemøtet. Vi ser at de øvrige biskopene er brakt til taushet av sine egne kompromisser. Hvordan skal de begrunne et nei til heterofile samboere når homofile samboere kan være prester? I Hamar bispedømme lever en sokneprest i lesbisk partnerskap, der begge har barn med en ukjent donor. Fiske er begeistret. Vårens bispemøte var taust. Den nye ekteskapsloven har ført til at homofile prester nå lever i "kjønnsnøytrale ekteskap". Bispemøtet har intet å si.

Tor B. Jørgensen, Solveig Fiske og Tor Singsaas vil endre vigselsritualet slik at kirken kan vie homofile par. "Liturgi er lære", protesterer Olav Skjevesland i Vårt Land (15/8-08): "Når man krever liturgiske ordninger for likekjønnede, krever man samtidig en ny lærefastsettelse." Hans artikkel avsluttes slik: "Det viser seg igjen og igjen: Når man kjører lenge nok på pragmatikkens vei, kommer man før eller siden til en bomstasjon hvor det blir spurt om prinsipiell kirkelig tenkning."

Men den bomstasjonen er nok allerede passert. Det skjedde da et samlet bispekollegium bad om respekt for to motstridende syn i kirken og sluttet å advare mot synd og vranglære. Når alvorlig læreuenighet er redusert til "meningsforskjeller", blir det bare spørsmål om hvilken "mening" som får flertall i Kirkemøtet. En kirke som forlater Skriften og ikke lenger kan verne om en rett forkynnelse og lære, er gått åndelig konkurs.